

Yeraltı zenginliklerinin ortaya çıkarılması amacıyla yapılan çalışmalarda zirai alanlara zarar verilmesi nedeniyle çiftçilere ödenen bedeller üzerinden tevkifat yapıp yapılmayacağı hk.

Belge türü	Özelge
Kanun	GELİR VERGİSİ KANUNU
Özelge no	84098128-120[94-2021/18]-14137
Tarih	08.01.2023

T.C.

GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI

İzmir Vergi Dairesi Başkanlığı

Gelir Kanunları Gelir Vergileri Grup Müdürlüğü

ACELE

Sayı : E-84098128-120[94-2021/18]-14137

08.01.2023

Konu : Yeraltı zenginliklerinin ortaya çıkarılması amacıyla yapılan çalışmalarda zirai alanlara zarar verilmesi nedeniyle çiftçilere ödenen bedeller üzerinden tevkifat yapıp yapılmayacağı hk.

İlgi : 24.11.2021 tarihli özelge talep formunuz.

İlgide kayıtlı özelge talep formunuzda, ülkemizin yer altı zenginliklerini ortaya çıkarmak amacıyla arama ve araştırma faaliyetinde bulunduğunuz, çalışma sahalarının ekili arazilere denk gelmesi halinde, hak sahibi çiftçilerden muvafakat almak suretiyle arazilerinin Müdürlüğünüze tahsis edildiği ayrıca, çiftçiler ile anlaşarak ortaya çıkan zararın ödeneceğine ilişkin taahhüt verdiğiniz ve çalışma sonunda İlçe Tarım Müdürlüğüne bağlı çalışan mühendisler tarafından düzenlenen Rapora istinaden "*zarar ziyan bedeli*" adı altında kendilerine ödeme yaptığınız belirtilerek, söz konusu ödemeler üzerinden tevkifat yapılıp yapılmayacağı hususunda Başkanlığımız görüşü talep edilmektedir.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 52 nci maddesinin birinci fıkrasında, zirai faaliyetten doğan kazancın zirai kazanç olduğu hükme bağlanmış, maddenin ikinci fıkrasında ise zirai faaliyetin; arazide, deniz, göl ve nehirlerde, ekim, dikim, bakım, üretme, yetiştirme ve ıslah yollarıyla veyahut doğrudan doğruya tabiattan istifade etmek suretiyle nebat, orman, hayvan, balık ve bunların mahsullerinin istihsalini, avlanmasını, avcılar ve yetiştiricileri tarafından muhafazasını, taşınmasını, satılmasını veya bu mahsullerden sair bir şekilde faydalanılmasını ifade ettiği hüküm altına alınmıştır.

Adı geçen Kanunun 53 üncü maddesinin birinci fıkrasında ise çiftçilerin elde ettikleri zirai kazançların, bu Kanunun 94 üncü maddesine göre hasılatları üzerinden tevkifat yapılmak suretiyle vergilendirileceği ancak, 54 üncü maddede yazılı işletme büyüklüğü ölçülerini aşan çiftçiler ile bir biçerdövere veya bu mahiyetteki bir motorlu araca veya on yaşına kadar ikiden fazla traktöre sahip olan çiftçilerin kazançlarının gerçek usulde (zirai işletme hesabı veya diledikleri takdirde bilanço esasına göre) tespit olunarak vergilendirileceği, kazançları gerçek usulde vergilendirilmeyen çiftçilerin bu kazançları için beyanname vermeyecekleri hüküm altına alınmıştır.

Öte yandan, anılan Kanunun "*Vergi Tevkifatı*" başlıklı 94 üncü maddesinin birinci fıkrasında, "*Kamu idare ve müesseseleri, iktisadi kamu müesseseleri, sair kurumlar, ticaret şirketleri, iş ortaklıkları, dernekler, vakıflar, dernek ve vakıfların iktisadi işletmeleri, kooperatifler, yatırım fonu yönetenler, gerçek gelirlerini beyan etmeye mecbur olan ticaret ve serbest meslek erbabı, zirai kazançlarını bilanço veya zirai işletme hesabı esasına göre tespit eden çiftçiler aşağıdaki bentlerde sayılan ödemeleri (avans olarak*

ödenenler dâhil) nakden veya hesaben yaptıkları sırada, istihkak sahiplerinin gelir vergilerine mahsuben tevkifat yapmaya mecburdurlar." hükmüne yer verilmiştir.

Aynı fıkranın (11) numaralı bendinde de, vergi tevkifatı yapmakla yükümlü kişi, kurum ve kuruluşlarca çiftçilerden satın alınan zirai mahsuller ve hizmetler için yapılan ödemelerden tevkifat yapılacağı belirtilmiş ve bu tevkifat oranları, hayvanlar ve bunların mahsulleri ile kara ve su avcılığı mahsulleri için ticaret borsalarında tescil ettirilerek satın alınanlarda %1, bunun dışında kalanlarda %2, diğer zirai mahsuller için ticaret borsalarında tescil ettirilerek satın alınanlarda %2, bunun dışında kalanlarda %4 olarak belirlenmiştir.

Buna göre, Müdürlüğünüzce, yeraltı zenginliklerinin ortaya çıkarılması amacıyla yapılan çalışmalarda, araziye ve arazi üzerindeki zirai ürünlere zarar verilmesi nedeniyle bilirkişilerce düzenlenen raporlara istinaden yapılan zarar ziyan bedeli ödemelerinin, çiftçiler açısından hasılat olarak değerlendirilmesi ve söz konusu ödemeler üzerinden Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasının (11) numaralı bent hükümlerine göre gelir vergisi tevkifatı yapılması gerekmektedir.

Bilgi edinilmesini rica ederim.

(*) Bu Özelge 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 413.maddesine dayanılarak verilmiştir.

(**) İnceleme, yargı ya da uzlaşmada olduğu halde bu konuya ilişkin olarak yanlış bilgi verilmiş ise bu özelge geçersizdir.

(***) Talebiniz üzerine tayin edilmiş olan bu özelgeye uygun işlem yapmanız hâlinde, bu fiilleriniz dolayısıyla vergi tarh edilmesi icap ederse, tarafınıza vergi cezası kesilmeyecek ve tarh edilen vergi için gecikme faizi hesaplanmayacaktır.

Bu metin Mevzuat Bankası (mevzuat.vergibulustayi.com) aracılığıyla gib.gov.tr arşivinden alınmıştır. Resmî işlemlerde Resmî Gazete metni esastır. — 09.09.2026